

Quod cingulum sacerdos orarium siue stola que leue domini iugum significat siue que est iugum precepto: um domini super collum sibi imponitur. ut iugum domini se suscepisse demonstret. quam cum osculo sibi imponit et teponit ad notandum assensum et desiderium quo se subicit huic iugo. Illa autem a collo per anteriora descendens dexterum et sinistrum latus adornat. quia per arma iusticie a dextris et a sinistris. id est in prosperis et in aduersis sacerdos debet esse munitus. quatenus nec aduersis frangatur nec prosperis eleuetur. Unde et cum sacerdos in ordinatione stola accipit dicit illi Episcopus. Accipe iugum dei. iugum enim eius suauis est. et onus eius leue. suauis in prosperis. leue in aduersis. Stola quippe usque ad genua que curuantur protenditur ut nos mites corde et humiles insinuet. Significat enim pacienciam de qua scriptum est. Pacienciam uobis necessaria est ut reportetis promissiones. Et iterum In psalmo. p. a. v. Hinc est quod stola cum zona seu cingulo a dextris et a sinistris quibusdam annexibus colligatur. quod virtutes uirtutibus sociatur et iuuantur. ne aliquo moueantur temptacionis impulsu. Et ad designandum quod tam in prosperis quam in aduersis debet christi iugum pacienciter ferri faciente glutino caritatis. A quibusdam uero pontificibus additur premixtis uerbis stola innocencie induat te dominus. quod stola respicit primitiuam que fuit innocencie significatiua. Rursus stola ab humero sinistro sacerdotis in dexterum dum ordinatur reflectitur. quia cum obedientia incipiat ab actiua per dilectionem proximi transit in contemplatiuam uitam per dilectionem dei. longitudo autem stole perseveranciam significat. Duo brachia stole dependencia significant prudentiam et temperanciam. Unde Apostolus ad Thimotheum. Sobrie iuste et pie uiuamus etc. Sed et secundum decretum brachiarum concilij debet sacerdos in uno eorum orario ceruicem pariter et utrumque humerum premeans signum crucis in suo peccatore preparare. ut qui imperturbatus precipitur inter prospera et aduersa consistere. uirtutum semper ornamento utroque circumseptus appareat humero. Si quis autem aliter egerit excoicacioni debite subiacebit nisi forte quis dixerit hoc decretum per contrariam generalis ecclesie consuetudinem abrogatum. Nam uero ubique partes stole reducuntur ante pectus in modum crucis. Crucem autem gerit dum christi passionem et minister est imitatur in mente. Orarium itaque iugum simul et onus est. Iugum sacerdotibus. onus diaconibus. Unde fit ut sacerdotibus circa collum. et diaconibus super sinistrum humerum ponatur. sicut enim iugum collo portatur. sic et humeris onera ferunt. Lege in leuitico et uidebis solos leuitas ferendis oneribus destinatos. In diacono etiam stola iugum significat. prout in parte secunda dictum est. ubi de diacono agitur. Adhuc stola sinistro humero diaconi imponitur. quia debet temporalia spiritualibus deseruire. uel quia dexteram diaconi oportet esse literam. ut expediat ab ministerium sacerdotis discurrat. de quo etiam ibi dictum est. Ad lumbos stola succingitur.

ut sit fortis et expeditus contra pugnas libidinum quandoque tamen solum super sinistrum brachium per anteriori stola coplicatur. quod tractum est a legalibus sacerdotibus. qui dum sacrificabant summitates balteus super humerum reflectebant. In episcopo uero uel sacerdote ab utraque parte equaliter dependet alterius. quia christus cuius tipum gerunt. qui equaliter se habuit in prosperis et in aduersis. que per leuam et dexteram significantur habitatores terre ad celestia bucere desiderabat quod semper ante oculos mentis sue gerebat. Dictum est autem orarium quia quamuis sine alijs indumentis sacerdotibus baptizare. consignare. et alia plura orando facere liceat. sine orario tamen nisi magna necessitate cogente nihil horum facere liceat. In concilio triburense. in burcardo libro. v. c. presbiteri. legitur ut presbiteri non vadant nisi stola orario uel induiti. Notandum autem est. quod antiquitus stola erat uelut candida ptingens usque ad uestigia qua patriarche utebantur ante legem quam primogeniti cum benedictionem patris acciperent induebant. et domino uictimas ut pontifices offerebant. Sed postquam alba cepit portari mutata est in torquem. per primam stolam innocencia intelligitur. que fuit in primo homine. Sed cum eam perdidit propter peccatum oportuit eam recuperare per uictulum saginatum. quia igitur super est ut qui per inobedientiam cecidimus. per obedientiam resurgamus. recte pro uelut innocencie recupanda subimus torquem obedientie. Nam per stolam qua nunc utimur obedientiam accipimus euangelij crucifixi. Porro secundum quod capiti. scilicet christo conuenit. stola que super amictum collo sacerdotis incumbit. obedientiam et seruitutem significat quam dominus omnium propter suorum salutem subiit. Nam cum in forma dei esset non rapinam arbitratu esse se. Sed exinaniuit enim semetipsum formam serui accipiens factus est obediens usque ad mortem. mortem autem crucis. Causam quippe mortalitatis nec traxit originem nec omisit in opere. Stola etiam representat ligaturam qua ihesus ligatus fuit ad columnam. Statutum est in canonibus ne subdiaconi lectores. et psalmiste orarijs siue stolis utantur.

De manipulo.

Quia uero mentibus bene compositis et diuino cultui mancipatis sepe subrepat accidit que quodam torpore reddat animum torpientem. ps. Dormitauit anima mea pre te dolo. Sed in sinistra manu minister ab altaris ministerium accedentis quedam apponitur manipula que fanon uel manipulus uel sudarium appellatur. quatenus sudorem mentis abstergat. et sapienter cordis excuciat ut bonis operibus inuigilet de pulsu te dolo uel torpore. Per manipulam enim bona opera uel uigilancia designantur. de qua dominus ait. Vigilate. quia nescitis qua hora filius hominis uenturus sit. Unde sponsa dicit in canticis. Ego dormio et cor meum uigilat. Per sudarium etiam penitencia designatur qua latus quotidiani excelsus et te diuine mundane conuersationis extergitur de quo dicit. Dormitauit anima mea pre te dolo. debet

em animam peccatorum consciencie et infirmitati
corporee. significat etiam futurorum bonorum re-
tribucionem. Unde in quibusda locis quociens in fe-
stis albis videntur manipulos portare. ex eo qd in il-
la vita vnusquisqz propriam mercedem accipiet. Et
venientes venient cum exultatione portantes mani-
pulos suos. Item quia manipulus penitentiam desi-
gnat. in te est qd sudarium subdiaconi magis fanone
sacerdotali formatur. quia vbi maior excessus ma-
ior exigitur penitencie fructus. De sudario etiam in
fra dicit. Sane ministri manipulum in brachio sini-
stro ferunt ad notandum qd stricti debet esse ad ter-
rena. s; ad celestia expediti. Antiqui autem non erant
astrecti ad hoc. quia deo etiam pro temporalibus ser-
uiebant. et ad significandum nos in hac vita que p
sinistrum significatur patitur tebi humo-
ris id est delectationis et alia supflua mentis. ad hoc
manipulus in sinistra fide in hac vita designat. Ma-
nipuli vsus supfluit non ab aaron sed ab antiquis
patribus. quia sicut legitur in martirio beati. Ar-
chemus sudarium semper ferebat in sinu vel manu ad
tergendum effluenciam lacrimarum. Porro scdm
qd capiti. scilicet xpo conuenit qd sacerdos manipu-
lum portat in leua. designat qd xpus brauium obti-
nebat in via. Per manipulum em premium designa-
tur. iuxta quod legitur. Venientes autem venient
cum exultatione portantes manipulos suos. Per le-
uam vita presens accipit. iuxta illud. Leua eius sub
capite meo. et dextera eius amplexabitur me. Xpus
autem simul fruebatur et merebat. fruebat in patria
et merebatur in via. Nam simul et brauium compre-
hendebat et stabilius percurtebat. quia simul erat in
patria et in via. Nemo inquit ascendit in celum nisi
qui de celo descendit filius hominis qui est in celo.
Manipulus etiam representat funem quo ihesus co-
prehensus a iudeis ligatus fuit. In Jobanis. xij.
Comprehenderunt et ligauerunt eum. Manipulus
tamen post indutam planetam confucit romano pon-
tifici immitti. quod etiam a pluribus obseruatur de
quo in quarta parte sub titulo de confessione dice-
tur. Notandum autem qd diaconus et subdiaconus
pontifici induenti et exuenti se sacris vestibus sine
manipulis seruiunt. Primo vt expeditius et liberius
administrent. Secundo ad notandum qd in tali obse-
quio non debet fructum querere temporalem. qui
quandoqz per manipulum significat. iuxta illud ps.
Venientes autem venient etc. Rursus dum pontifex
se induit vel exuit diaconus stat a dextris et subdia-
conus a sinistris. qz diaconus ex ordine suo ad for-
tiora et perfectiora que ad dexteram significantur
assumitur qm subdiaconus.

De casula seu planeta.

Postremo super omnes vestes induitur ca-
sula que quasi parua casa dicitur. et a gre-
cis planeta vocatur a planon quod est er-
ror. quoniam errabundus eius limbus su-
per brachia eleuatur. significans caritate sine qua
sacerdos est sicut es sonans aut cymbalum timens
sicut enim caritas operit multitudinem peccatorum.
et omnia legis et prophetarum mandata continet. di-

cente. Apostolo. Plenitudo legis est caritas. Sic et
hec vestis cuncta planat et omnia alia indumeta in-
tra se claudit et continet. De caritate dicit Apostolo. 19.
Abhuc excellenciam viam vobis ostendo. Si lin-
guis hominum loquar et angelorum. caritatem au-
tem non habeam nihil sum. Et iterum. Si fidem habeam
vt montes transferam. caritatez autem non habeam
nihil sum. Nec si qui dem est vestis nuptialis d qua
inquit in euangelio. Amice quomodo huc trasti
non habens vestem nuptialem. Sine hac autem nunquam
sacerdos debet suum officium exercere. qz semper cu
debet in caritatis vinculo permanere. Per hoc autem
qd amictus super os planete reuoluitur inuitur qd
opus bonum debet ad caritatez referre. Nam finis
precepti est caritas de corde puro. et conscientia bona
et fide non ficta. Quod vero casula in extensione ma-
nuum in anteriorem et posteriorem partem diuidit.
significat duo brachia caritatis. scilicet ad deum et
ad proximum. Diliges inquit deum tuum etc. In his
duobus mandatis pendet tota lex et prophete. Rur-
sus latitudo planete latitudinem significat carita-
tis que et vsqz ad inimicos extenditur. Unde. Latum
mandatum tuum nimis. Que quoqz plicature sinis-
tre videlicet et dextre sunt duo precepta caritatis.
scilicet amor dei et proximi. Duplicatur etiam ante
pectus. per quod cor et inter humeros. per quos ope-
ra exprimentur. et in eis vestimentum ipsum duplex
efficitur quia sic debemus bona opera foris ostende-
re proximis vt eadem intus in corde coram domino
integra seruemus. Caritatem autem debemus habere
in corde et opere et intus et foris. Rursus ante pe-
ctus duplicatur. quoniam per caritatem bona volun-
tas et sancta cogitatio generatur. Duplicatur etiam
inter humeros. quia per illam aduersa a proximis.
et ab aduersariis supportantur. Ad brachia autem
eleuatur dum bona opera caritatis operamur. Ad
dexteram dum operamur bonum ad domesticos fi-
dei. ad sinistrum dum extenditur etiam ad inimicos.
Abhuc triplicatur in brachijs. In dextero quidem du-
bitabilibus monachis clericis et laicis subuenimur. In
sinistro dum infidelibus. scilicet malis christianis
iudeis et paganis necessaria ministramus. Per ca-
sulam quoqz recte opera iusticie designantur. Iux-
ta illud. Sacerdotes tui induantur iusticia. Sane sa-
cerdos suum agens officium non debet casulam ex-
uere. quia precipiente domino. Leuit. xxj. c. Non licet
ei egredi de sanctis. scilicet reb; vel preceptis. Por-
ro scdm qd capiti. scilicet christo conuenit casula ma-
gni sacerdotis est ecclesia vniuersalis. de qua dicit
Apostolus. Quotquot in xpo baptizati estis xpm
induistis. Hoc est illud aaron vestimentum cuius orla
descendit vnguentum. sed a capite descendit in barbā
et a barba descendit in oram. quoniam de plenitudi-
ne spiritus eius nos omnes accepimus. primo apo-
stoli. postmodum ceteri. Quod autem casula vnica et
integra et vndiqz clausa est. significat fidei vnica-
tem et integritatem. Veruntamen in extensione ma-
nuum in anteriorem et posteriorem partem quodam-
modo diuiditur. designans antiquam ecclesiam que
passionem xpi precessit. et nouam que passionem xpi subse-